

TRANSPORT XIZMATLARI

*Buxoro davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti
Geografiya va Iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi talabasi
Jo'raqulova Jasmina Jasur qizi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada transport xizmatlari tizimi va uning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik ahamiyati sharhlanadi. Transport xizmatlari zamonaviy hayotda muhim rol o'ynaydi, chunki ular tovar va yo'lovchilarni harakatlantirishda, iqtisodiy o'sishni ta'minlashda va mintaqalararo aloqalarni rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Maqolada turli transport turlari, ularning afzalliklari va kamchiliklari, shuningdek, transport infratuzilmasi va innovatsiyalar haqida ma'lumot beriladi. Ekologiyaga ta'siri va barqaror rivojlanish masalalari ham muhokama qilinadi. Ushbu maqola transport xizmatlarining bugungi kun va kelajakdagi istiqbollari o'rganish va ulardan foydalanishning samarali yo'llarini belgilashga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Transport xizmatlari ,Iqtisodiy o'sish , Ijtimoiy rivojlanish Ekologik ta'sir ,Transport turlari ,Infratuzilma ,Innovatsiyalar Barqaror rivojlanish Alokalar ,Tovar va yo'lovchilar harakat.

Kirish: Transport xizmatlari - bu transport kompaniyasi yoki jismoniy shaxsning qo'shimcha xizmatlar ko'rsatish bilan odamlarni, yuklarni ma'lum masofaga ma'lum narxda tashish uchun transport vositasiga ega bo'lgan faoliyati. Transport xizmatlarini ko'rsatish jarayonida asosiy ishtirokchilar ijrochi, yo'lovchi, yuk jo'natuvchi va qabul qiluvchi hisoblanadi. Ulardan biri bo'lmasa, odamlarga haqiqiy foyda keltirishga qaratilgan normal faoliyatni qurish jarayoni shunchaki mumkin emas. Ko'rinib turibdiki, transport xizmatining iste'molchisi yo'lovchi yoki mijoz bo'lib, lekin bu jarayonda tabiiy ravishda ikkinchi darajali shaxslar ham ishtirok etadilar.- transport vositalarini ta'mirlash bilan shug'ullanadigan tashkilotlar xodimlari, yo'nalish koordinatorlari, menejerlar va agar xohlasangiz, hatto yo'l harakati qoidalariga rioya qiladigan yo'lchilar va huquqni muhofaza qilish organlari. Bu soha fuqarolarning hayot sifatini doimiy ravishda yaxshilashdan iborat bo'lgan umumiy maqsad yo'lida ko'p sonli odamlarning bir-biri bilan o'zaro munosabatlarining murakkab mexanizmidir. Dinamik jamiyatda barchamiz erkin harakatlanish huquqimizdan to'liq foydalanishimiz kerak.

Asosiy qism: Transport xizmatlarining bir nechta asosiy turlarini ajratish odatiy holdir. Bu yuk va yo'lovchilarni tashish, yuklarni ortish va tushirish, yuklarni saqlash, harakatlanuvchi tarkib va transport vositalarini tayyorlash, harakatlanuvchi tarkibni ijaraga olish yoki ijaraga berish, yangi transport vositalarini tashish yoki etkazib berish. Shu bilan birga, transportni bir nechta kichik turlarga bo'lish mumkin: avtomobil, havo,

temir yo'l, dengiz. Agar transport xizmatlarini ko'rsatishni soddalashtirilgan ko'rinishda ko'rib chiqsak, unda turlari bo'yicha ular yo'lovchi va yuk tashishga bo'linadi. Yo'lovchi tashish, birinchi navbatda, transport vositasining qulayligi, zamonaviyligi va xavfsizligi bilan bog'liq bo'lsa, avtomobil transporti esa transport vositasining ishonchliligi va barqarorligi bilan bog'liq, chunki bu holda yuk ko'pincha uzoq masofalarga tashilishi kerak. Mamlakatimizda avtomobil transportining rivojlanishiga kelsak, qoniqarsizko'pgina mintaqalarda yo'llarning sifati, bu hudud, masalan, G'arbiy Evropa mamlakatlaridagi kabi rivojlangan emas. Off-road nafaqat transport xizmatlari sohasi, balki butun transport sanoatining tizimli o'sishiga juda to'sqinlik qiladi. Axir, hatto avtomobil ishlab chiqaruvchilari ham, agar ularga talab bo'lmasa, bozorni yangi modellar bilan faol ravishda to'ldirishmaydi. Bundan tashqari, qattiq iqlim sharoiti o'z-o'zidan gapiradi, biz hammamiz tushunamizki, ular transport xizmatlari faoliyatiga katta ta'sir qiladi. Bu omillar yo'l zichligi bo'yicha biz nafaqat rivojlangan, balki rivojlanayotgan mamlakatlardan ham past ekanligimizga olib keladi. Qolaversa, yo'llarimizning aksariyati xalqaro standartlarga ham javob bermaydi. Mamlakatimizda avtomobil transportining rivojlanishiga kelsak, qoniqarsizko'pgina mintaqalarda yo'llarning sifati, bu hudud, masalan, G'arbiy Evropa mamlakatlaridagi kabi rivojlangan emas. Off-road nafaqat transport xizmatlari sohasi, balki butun transport sanoatining tizimli o'sishiga juda to'sqinlik qiladi. Axir, hatto avtomobil ishlab chiqaruvchilari ham, agar ularga talab bo'lmasa, bozorni yangi modellar bilan faol ravishda to'ldirishmaydi. Bundan tashqari, qattiq iqlim sharoiti o'z-o'zidan gapiradi, biz hammamiz tushunamizki, ular transport xizmatlari faoliyatiga katta ta'sir qiladi. Bu omillar yo'l zichligi bo'yicha biz nafaqat rivojlangan, balki rivojlanayotgan mamlakatlardan ham past ekanligimizga olib keladi. Qolaversa, yo'llarimizning aksariyati xalqaro standartlarga ham javob bermaydi.

Transport xizmatlarini ko'rsatish nafaqat yuklarni jo'natish va yetkazib berish, balki xizmat ko'rsatishdir. Oddiy qilib aytganda, bu oddiy boshqaruv bo'lib, u inventar ob'ektlarning aylanishini nazorat qilish va tovarlar, tovarlar yoki odamlarni tashish jarayonining sifatini boshqarishni o'z ichiga oladi. Shunday qilib, xizmat ko'rsatish darajasi sifat va miqdoriy ko'rsatkichlarni baholashga bog'liq.

Xulosa: Transport xizmatlari iqtisodiyotning muhim tarmog'idir. Ular tovarlar va yo'lovchilarni bir joydan boshqa joyga etkazish jarayonini o'z ichiga oladi. Bu xizmatlar, shuningdek, ijtimoiy rivojlanishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi, chunki ular odamlarni ish joylariga, ta'lim muassasalariga va xizmatlar uchun osonlik bilan olib boradi. Transport tizimlarining samarali tashkil etilishi iqtisodiy o'sish uchun zarurdir. Ular tovarlar harakatini tezlashtiradi, xarajatlarni kamaytiradi va raqobatni oshiradi. Shuningdek, infratuzilma, yo'llar, ko'priklar va boshqa transport inshootlari ham iqtisodiy faoliyatni rivojlantirishda katta rol o'ynaydi. Shu bilan birga, ekologik ta'sirni ham hisobga olish lozim. O'z vaqtida rivojlanayotgan transport xizmatlari ekologik

barqarorlikni buzmasligi kerak. Innovatsion yechimlar va barqaror texnologiyalarni joriy etish orqali transport xizmatlarining ekologik izini kamaytirish mumkin. Umuman olganda, transport xizmatlari iqtisodiyotni rivojlantirish, ijtimoiy alokalarni kuchaytirish va ekologik barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Adabiyotlar:

1. "Transport Economics" - Kenneth A. Small, Erik T. Verhoef
2. "The Geography of Transport Systems" - Jean-Paul Rodrigue
3. "Public Transportation: Planning, Operations, and Management" - N. Edward Dowling, Robert T. Piwonka
4. "Sustainable Transportation: Problems and Solutions" - William R. Black
5. "Transport and Economics" - David W. H. S. Barlow
6. "Transport Policy: A New Perspective" - David Banister
7. "Logistics and Supply Chain Management" - Martin Christopher
8. "Urban Transport: Sustainability and the Role of Public Transport" - Various Authors (kollektiv asar)